

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania H. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Słupsku
o podjęcie wypłaty emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 lipca 2023 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 27 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa 1743/20,

**uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w
Słupsku z dnia 20 października 2020 r., V U 598/18, w ten sposób,
że oddala odwołanie, odstępując od obciążania odwołującego się
zwrotem kosztów postępowania na rzecz organu rentowego.**

UZASADNIENIE

Ubezpieczony H. B. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Słupsku z 17 sierpnia 2018 r., w części zawieszającej

wypłatę świadczenia. Zaskarżonej decyzji zarzucił, że organ rentowy nie wskazał podstawy prawnej zawieszenia emerytury.

Wyrokiem z 20 października 2020 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu H. B. prawo do wypłaty świadczenia od dnia 1 lipca 2018 r.

Rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia i rozważania:

H. B., urodzony 7 czerwca 1950 r., w dniu 4 lipca 2018 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury. Zaskarżoną decyzją z 17 sierpnia 2018 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury ustalonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.; dalej ustawa emerytalna) i zawiesił jej wypłatę. Ubezpieczony od 1 sierpnia 1996 r. uprawniony jest do emerytury i renty ustalonej przez Wojskowe Biuro Emerytalne. Decyzją z 13 czerwca 2001 r. Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego do wysługi emerytalnej ubezpieczonego zostały doliczone okresy zatrudnienia ubezpieczonego po zwolnieniu ze służby: od 1 września 1995 r. do 30 listopada 1997 r., od 9 grudnia 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2001 r. Doliczenie tych okresów zatrudnienia nie miało wpływu na wysokość przyznanego i pobieranego świadczenia. Wcześniejszą decyzją z 6 czerwca 2001 r. przyznano ubezpieczonemu emeryturę w wysokości 75% podstawy wymiaru w wysokości 1.634,95 zł.

Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie i wyjaśnił, że zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. W myśl art. 95 ust. 2, przepis art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2528 ze

zm.) albo w art. 15a lub art. 18e ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. W rozpoznawanej sprawie problem sprowadza się do interpretacji użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu "emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin" i rozstrzygnięcia, czy ma on znaczenie podmiotowe czy też przedmiotowe - ukierunkowane na sposób jej obliczenia.

Artykuł 2 ustawy emerytalnej umożliwia emerytowanym żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom służb mundurowych nabycie prawa do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, po spełnieniu jego ustawowych przesłanek. W przypadku sprzężenia tego prawa nie tylko z wiekiem emerytalnym, ale także z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych (przy emeryturze z systemu zdefiniowanego świadczenia), w stażu emerytalnym nie uwzględnia się okresów służby wojskowej oraz służby w formacjach "mundurowych", jeżeli z tego tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w ustawach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych (art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Tak samo jest w przypadku emerytury z systemu zdefiniowanej składki przewidzianej dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i niepowiązanej z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych, gdyż o prawie do niej decyduje wyłącznie wiek emerytalny i zgromadzony kapitał składkowy pochodzący z "cywilnego" okresu ubezpieczenia (nie dotyczy to zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób lub którzy prawo to utracili). Z uwagi na uwarunkowania wiekowe, policjantów, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., emerytura obliczana jest na podstawie kapitału składkowego. Z powyższych spostrzeżeń wynika, że niezależnie od daty przyjęcia do służby (i niezależnie od rodzaju emerytury) emeryt policjant nie może mieć uwzględnionego okresu służby policyjnej

w emeryturze z powszechnego systemu emerytalnego. W tym zakresie sytuacja policjantów przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. i przed tym dniem ukształtowana jest jednakowo. Inaczej natomiast rzecz się przedstawia w aspekcie wpływu "cywilnych" okresów stażu emerytalnego na prawo i wysokość świadczeń policjantów. Do wysługi emerytalnej żołnierza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., zalicza się (z urzędu) posiadane przed przyjęciem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej (art. 16 ust. 1 w związku z art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym policjantów). Okresy te uwzględnia się w ten sposób, że emerytura wojskowa wzrasta o 2,6% podstawy wymiaru za nie więcej niż 3 lata okresów składkowych poprzedzających służbę (a o 1,3% za każdy następny rok i 0,7% za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę). Tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1-4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych). Natomiast prawo i wysokość emerytury policjantów, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., jest uzależniona wyłącznie od okresów służby policyjnej. W konkluzji, policjant, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., może - w świadczeniu policyjnym - korzystać z "cywilnej" wysługi emerytalnej, natomiast przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. nie ma takiego uprawnienia. Prima facie różnica ta (mniej korzystne zasady obliczania emerytury dla policjantów przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.) mogłaby uzasadniać taki kierunek interpretacji art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynikałoby, że o prawie do pobierania dwóch emerytur decyduje data przyjęcia do służby. Oznaczałoby to, że użyte w art. 95 ust. 2 sformułowanie "emerytura (...) według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e

ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych" oznacza emeryturę przyznaną na podstawie tych przepisów, a w konsekwencji, że prawo do pobierania dwóch emerytur mają wyłącznie policjanci, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.

W ocenie Sądu Okręgowego nie sprzeciwia się temu rozumowaniu zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia, która w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170; 27 stycznia 2001 r., SK 41/07, OTK-A 2010 nr 1, poz. 5). Wynika to z ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, kierującego się nie tylko zasadą wzajemności składki i świadczeń, ale również zasadą solidarności międzypokoleniowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2005 r., P 13/04, OTK-A 2002 nr 1, poz. 2) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK 1990 nr 5, poz. 100 i 4 grudnia 2000 r., K 9/00, OTK 2000 nr 8, poz. 294) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 września 2005 r., P 17/04, OTK-A 2005 nr 8, poz. 90). W związku z tym brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 maja 2000 r., K 37/98, OTK 2000 nr 4, poz. 112 i z 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, skoro emeryt korzysta ze wzrostu emerytury policyjnej z tytułu "cywilnej" wysługi emerytalnej, to oznacza, że zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nawet wtedy, gdy włożony wkład nie jest wprost proporcjonalny do korzyści, jaką przynosi zwiększenie emerytury. Do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP) należy zapewnienie środków utrzymania w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także w razie pozostawania bez pracy bez własnej woli (zob. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 nr 11, poz. 136 czy z 3 marca 2015 r.,

K 39/13, OTK-A 2015 nr 3, poz. 27). Istotę prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego Trybunał zdefiniował jako obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK-A 2006 nr 2, poz. 15). Ustawodawca musi więc zadbać w pierwszej kolejności o to, aby świadczenia w ramach systemu zabezpieczenia społecznego zapewniały odpowiednie minimum środków utrzymania w sytuacjach określonych w Konstytucji osobom, które nie są w stanie utrzymywać się samodzielnie, temu zaś służy zapewnienie optymalnej alokacji ograniczonego zasobu środków finansowych na realizację celów systemu zabezpieczenia społecznego. Ten aspekt oznacza, że ustawodawca nie ma konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2006 r., K 23/03, OTK-A 2006 nr 1, poz. 8), tym bardziej w sytuacji, gdy pobieranie tylko jednego z nich pozwala nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, ale ten standard znacznie przewyższa. Nie można jednakże nie zauważyć, że nie wszyscy policjanci, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., mogą faktycznie zrealizować uprawnienie do wykorzystania "cywilnej" wysługi emerytalnej. Wystarczy bowiem odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa (art. 15 ust. 4), aby - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury policyjnej do maksymalnie 75% (art. 18 ust. 1) - "cywilne" okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. W takim przypadku emeryt policyjny, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego "cywilnego" okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze.

Podobnie rzecz się ma w przypadku tego rodzaju okresów poprzedzających służbę, krótszych niż rok (art. 15 ust. 1 pkt 2-4). W opisanych uwarunkowaniach emeryt policyjny pozostaje w sytuacji identycznej jak policjant, który rozpoczął służbę po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. - jego emerytura jest obliczana wyłącznie w oparciu o policyjny staż emerytalny. Z konstytucyjnej zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa

w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada równości zakłada jednocześnie różne traktowanie podmiotów różnych, to jest podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej. Równość wobec prawa to także zasadność wyboru takiego, a nie innego kryterium zróżnicowania, które jednakże musi pozostawać w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, wagą interesu, któremu zróżnicowanie ma służyć i w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostają naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania oraz z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego: z 6 maja 1998 r., K 37/97, OTK 1998 nr 3, poz. 33, por. też orzeczenia z 3 września 1996 r., K 10/96, OTK 1996 nr 4, poz. 33 i z 16 grudnia 1996 r., U 1/96, OTK 1996 nr 6, poz. 55 oraz wyroki: z 24 października 2001 r., SK 22/01, OTK 2001 nr 7, poz. 216; z 2 kwietnia 2003 r., K 13/02, OTK-A 2003 nr 4, poz. 28, z 3 marca 2004 r., K 29/03, OTK-A 2004 nr 3, poz. 17). Kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) policjantów, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w policyjnej emeryturze jakiegokolwiek okresu "cywilnego" stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci policyjni, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury policyjnej, do nich zaś należą wszyscy policjanci, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy policjanci, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Sąd Okręgowy przywołał wyrok z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu "cywilnego" stażu emerytalnego. Przy czym ten "brak możliwości" nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i

nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu "cywilnego" w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, analogiczna sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie. Nie budzi wątpliwości Sądu, że okres cywilnego zatrudnienia ubezpieczonego od 1 września 1995 r. do 30 listopada 1997 r., od 9 grudnia 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. oraz od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2001 r. nie miał wpływu na wysokość przyznanego i pobieranego świadczenia z Wojskowego Biura Emerytalnego. Po zakończeniu służby, decyzją z 13 czerwca 2001 r. Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego do wysługi emerytalnej doliczono ubezpieczonemu przypadające po zwolnieniu ze służby okresy zatrudnienia, ale nie miały one wpływu na wysokość przyznawanych i pobieranych świadczeń.

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2021 r., III AUa 1743/20, Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku oddalił apelację organu rentowego oraz wniosek ubezpieczonego w przedmiocie zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd odwoławczy uznał, że kwestie zbiegu prawa do świadczeń i jego konsekwencji, jeśli chodzi o ich wypłatę reguluje art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej stanowiący, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Wskazana zasada została ujęta również w art. 7 o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, który stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Sąd Apelacyjny przywołał wyrok z 26 lipca 2019 r., III AUa 1045/18, w którym Sąd Apelacyjny w Katowicach przyjął, że sytuacja żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy, o których stanowi art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy i art. 15a ustawy o emeryturach policyjnych, jest odmienna, gdyż przy obliczaniu ich emerytur wojskowej i policyjnej nie podlegają uwzględnieniu żadne

okresy składkowe i nieskładkowe ani przed rozpoczęcia służby (art. 16 ust. 1 obydwu ustaw), ani przypadające po jej zakończeniu (art. 14 ust. 1 tych ustaw). Wskutek rozdzielenia systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego każdy z nich realizuje osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych funkcjonariuszy, którzy służbę rozpoczęli po dniu 1 stycznia 1999 r. W rezultacie osoba uprawniona do emerytury wojskowej lub policyjnej obliczonej na podstawie art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy lub art. 15a ustawy o emeryturach policyjnych, która spełnia jednocześnie warunki do emerytury z FUS ma prawo do pobierania obu tych świadczeń bez ograniczeń. Od dnia 1 stycznia 2013 r. wyłączenie zasady określonej w art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie emerytalnej z prawem do świadczeń przysługujących na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym osób wymienionych w art. 2 ust. 2 tej ustawy obejmie także żołnierzy i funkcjonariuszy, którzy zostaną powołani do zawodowej służby wojskowej lub przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 r. i których emerytury zostaną obliczone według zasad określonych w art. 18e ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy lub art. 18e ustawy o emeryturach policyjnych.

Sąd drugiej instancji przyjął, że konieczna jest wykładnia użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu "emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin" i rozstrzygnięcie, czy ma on znaczenie podmiotowe czy też przedmiotowe - ukierunkowane na sposób jej obliczenia. Sąd Najwyższy dokonał takiej wykładni w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy uznał że użyte sformułowanie to oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur "wypracowanych" niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu "cywilnego" stażu emerytalnego. Przy czym ten "brak możliwości" nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i

nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu "cywilnego" w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że ubezpieczony decyzjami z 24 maja 1996 r. uzyskał wojskową rentę inwalidzką i emeryturę na podstawie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Procentowy wymiar emerytury przy zachowaniu zasady nieprzekraczania 75% podstawy wymiaru wyniósł 75%, a na powyższy wymiar świadczenia składa się: 72,72% z tytułu 27 lat wysługi emerytalnej ustalonej w załączniku do decyzji oraz 15% z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą. Wysokość świadczenia należnego ubezpieczonemu wyniosła 1.249,20 zł. Ubezpieczony w okresie od 1 września 1995 r. do 30 listopada 1997 r. był zatrudniony w Telewizji "[...]" S.A. w E., od 9 grudnia 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. w Rejonowym Urzędzie Pracy w U., od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2001 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w U., od 22 października 2002 r. do 30 czerwca 2004 r. w Fabryce "N." sp. W S., od 1 lipca 2004 r. do 31 lipca 2016 r. w Gminnym Ośrodku pomocy Społecznej w U., W dniu 4 lipca 2018 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę, przedkładając świadectwa pracy. Decyzją z 17 sierpnia 2018 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę powszechną od 1 lipca 2018 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej, ale wypłata przyznanego świadczenia została zawieszona, wobec zbiegu prawa do przyznanej emerytury z prawem do innego świadczenia emerytalnego.

Sąd drugiej instancji uznał, że w wypadku ubezpieczonego maksymalną wysokość wojskowych świadczeń wyliczono wyłącznie w oparciu o okresy zawodowej służby wojskowej. Poza nimi wnioskodawca wypracował jednak okresy "cywilne", które powinny zostać uwzględnione w emeryturze z FUS. Wnioskodawca nie miał możliwości uwzględnienia w wysłudze wojskowej "cywilnych" okresów zatrudnienia, bowiem osiągnął maksymalny wskaźnik podstawy wymiaru wojskowego świadczenia emerytalnego. Ubezpieczony "wypracował" okresy uprawniające do emerytury wojskowej. Niezależnie od tego, wypracował okresy "cywilne". Okresy te są podstawą do przyznania dwóch samodzielnych,

niepozostających w zbiegu świadczeń - z wojskowego systemu ubezpieczeń i z powszechnego systemu ubezpieczeń.

Sąd drugiej instancji zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w sprawie I UK 426/17, w świetle którego w sytuacji, kiedy występuje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu "cywilnego" stażu emerytalnego, ubezpieczony ma możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalnych z odrębnych systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego. Powyższe stanowisko zostało także podzielone przez sądy powszechne (np. wyrok SA w Łodzi z 23 stycznia 2020 r., III AUa 333/19, wyrok SA w Katowicach z 26 lipca 2019 r., III AUa 1045/18, wyrok SO w Łodzi z 26 maja 2020 r., VIII U 70/20, wyrok SO w Warszawie z 8 stycznia 2020 r., XIII U 2133/19, wyrok SO w Rzeszowie z 17 września 2019 r., IV U 498/19). Oznacza to, że Sąd odwoławczy nie podzielił stanowiska organu rentowego i powołanych przez niego orzeczeń Sądu Najwyższego (w sprawie II UK 233/13) i sądów powszechnych.

Mając na względzie zasadę równości wobec prawa ujętą w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, Sąd Apelacyjny przyjął, że nie ma podstaw do odmiennego, nierównego traktowania osób, które znajdują się w takiej samej sytuacji, a mianowicie nie mają możliwości włączenia okresów stażu cywilnego do emerytury wojskowej. Wnioskodawca, mimo że pełnił służbę przed 1 stycznia 1999 r., a zatem przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin dopuszczają doliczanie okresów cywilnego zatrudnienia, to faktycznie nie ma takiej możliwości, bowiem podstawa wymiaru jego emerytury wojskowej wynosi 75%, a kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej związku z art. 7 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, przez błędną wykładnię i uznanie, że w sytuacji, gdy brak jest możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu cywilnego stażu emerytalnego, prawo do wypłaty świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje ubezpieczonemu, który pobiera świadczenie przyznane w oparciu o ustawę o

zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, z tytułu służby wojskowej podjętej przed dniem 2 stycznia 1999 r.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej skarżący podniósł, że celem art. 95 ustawy emerytalnej i art. 7 ustawy mundurowej jest przeciwdziałanie kumulacji świadczeń. Adresatami tych norm są osoby, które nabyły prawo do więcej niż jednego świadczenia. Jest to ich wspólna cecha istotna. W świetle powyższego niemożność uwzględnienia w obliczeniu emerytury wojskowej cywilnego stażu ubezpieczeniowego jawi się jako element nieistotny. Służby mundurowe oraz wojsko stanowią grupy uprzywilejowane w systemie ubezpieczeń społecznych. Spełnienie warunków do uzyskania świadczenia emerytalnego następuje tam szybciej niż w systemie powszechnym. Żołnierze zawodowi, po zaprzestaniu służby mogą podejmować inne zatrudnienie, pobierając emeryturę wojskową, a mechanizm zawieszania wypłaty lub zmniejszenia świadczenia w związku z osiąganymi przychodami jest dla nich mniej restrykcyjny (art. 40 ustawy mundurowej). Warunkiem wykonywania takiego zatrudnienia jest jednak odprowadzanie składek na FUS. Odprowadzanie regularnych składek należy postrzegać jako element ich wkładu w funkcjonowanie systemu ubezpieczeń - element solidarności społecznej. W opisanym stanie rzeczy normy, w oparciu o które ZUS wydał decyzję o zawieszeniu wypłaty emerytury przyznanej ubezpieczonemu, nie naruszają konstytucyjnych zasad równości wobec prawa (art. 32 ust. 1), jak i prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1).

Mając na uwadze powyższe, organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i wydanie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, to jest zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie odwołania, zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, a w przypadku uznania przez Sąd Najwyższy potrzeby ponownego rozpoznania sprawy, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej jako bezzasadnej i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona.

Nie podlega akceptacji stanowisko Sądu Apelacyjnego, wyrażone w zaskarżonym wyroku, który przyjął, że w sytuacji braku możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu cywilnego stażu emerytalnego ubezpieczonemu, który pobiera świadczenie przyznane w oparciu o ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, z tytułu służby wojskowej podjętej przed dniem 2 stycznia 1999 r. przysługuje również prawo do wypłaty świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na poparcie swojego stanowisko Sąd drugiej instancji przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019 nr 9, poz. 114, OSP 2020 nr 6, poz. 52, z glosą E. Nasternaka), zgodnie z którym o zastosowaniu wyjątku od zasady wypłacania jednego świadczenia decyduje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu "cywilnego" stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej (art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Należy jednakże zauważyć, że pojawiły się także orzeczenia, w których prezentowano odmienną linię orzeczniczą. Sąd Najwyższy stwierdzał w nich, że nie ma racjonalnych powodów, aby odwoływać się do zasady równości, co sprawia, że przy jasnym (jednoznacznym brzmieniu przepisu), nie ulega wątpliwości, iż nie ma możliwości pobierania w zbiegu emerytury wojskowej oraz emerytury powszechnej przez osoby, które rozpoczęły służbę przed 2 stycznia 1999 r. (wyroki Sądu Najwyższego z 8 maja 2012 r., II UK 237/11 oraz z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13).

Ta rozbieżność w orzecznictwie została usunięta przez uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), zgodnie z którą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe

lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej).

W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że brzmienie art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej powinno być dekodowane - z uwagi na jego treść - nie tylko za pomocą językowych metod interpretacyjnych, ale również wymagane jest sięgnięcie do reguł pozajęzykowych. Z tego względu zwrot "z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)..." daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu "cywilnego" i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej. Dokonana we wskazanej uchwale wykładnia przepisów wyjaśnia przyczyny pozwalające na aprobatę stanowiska skarżącego organu rentowego, że ubezpieczony nie powinien być uprawniony do równoległego pobierania dwóch świadczeń emerytalnych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na mocy art. 398¹⁶ i art. 102 k.p.c.

[SOP]

(R.G.)